

HET ECONOMISCHE GEWICHT VAN INSTELLINGEN ZONDER WINSTOOGMERK IN BELGIË

EEN SECTOR VAN BELANG VOOR DE BELGISCHE ECONOMIE

De verenigingssector is ontegensprekelijk een belangrijke actor in de Belgische samenleving, maar wat is precies zijn economische gewicht? Om dat te meten werkt het Observatorium van de Verenigingen en Stichtingen van de Koning Boudewijnstichting samen met de Nationale Bank van België. Die publiceert sinds 2004 een satellietrekening van de instellingen zonder winstoogmerk (izw's), volgens een internationaal gebruikte methodologie. De analyse van

deze gegevens levert kostbare informatie op over de plaats die izw's innemen in de Belgische economie, met name als we het hebben over de creatie van toegevoegde waarde, werkgelegenheid, investeringen en de structuur van hun bestedingen en middelen.

De Koning Boudewijnstichting en de Nationale Bank van België publiceren de vierde editie van deze analyse, die gaat over de periode 2009 tot 2017.

IN EEN OOGOPSLAG

De izw's dragen aanzienlijk bij tot waardecreatie en tewerkstelling in België

5,4% VAN HET BBP

HET AANDEEL VAN DE IZW'S IN DE TOEGEVOEGDE
WAARDE VAN DE BELGISCHE ECONOMIE

81.700

HET AANTAL BIJKOMENDE BANEN
GECREËERD IN DE VERENIGINGSSECTOR
TUSSEN 2009 EN 2017

497.400

HET AANTAL GESALARIEERDE WERKNEMERS
BIJ DE IZW'S IN 2017

12,6%

HET AANDEEL VAN DE IZW'S IN DE TOTALE GESALARIEERDE
WERKGELEGENHEID IN DE BELGISCHE ECONOMIE

GEZONDHEIDSZORG¹ EN MAATSCHAPPELIJKE DIENSTVERLENING

DE TWEE TAKKEN BINNEN DE IZW'S MET HET GROOTSTE BELANG
QUA TOEGEVOEGDE WAARDE EN TEWERKSTELLING

IZW'S: WAAR HEBBEN WE HET OVER?

Bij de zowat 19.000 izw's die in de analyse zijn vevat, gaat het om verenigingen (Belgisch en internationaal) zonder winstoogmerk, stichtingen, beroepsverenigingen, bedienaars van de eredienst, vakbonden, politieke partijen die als feitelijke verenigingen fungeren... Zij stellen gesalarieerde werknemers te werk en/of dienen hun jaarrekening

in bij de Balanscentrale van de Nationale Bank van België. Zijn er niet bij: openbare diensten, ondernemingen in de sociale economie en schoolinstellingen van het vrije gesubsidieerde net. De studie brengt ook de louter onbezoldigde activiteit van vrijwilligers bij deze organisaties niet in rekening.

¹ De exacte term voor deze tak binnen de izw's is 'menselijke gezondheidszorg', omdat instellingen die actief zijn in de diergeneeskunde erbuiten vallen. In deze ZOOM staat 'gezondheidszorg' voor 'menselijke gezondheidszorg'. Het gaat hoofdzakelijk om de activiteiten van ziekenhuizen (behalve de openbare ziekenhuizen), wijkgezondheidscentra en gezondheidscentra.

FEITEN EN ANALYSE

'Overige diensten' en 'Maatschappelijke dienstverlening': twee sleutelsectoren

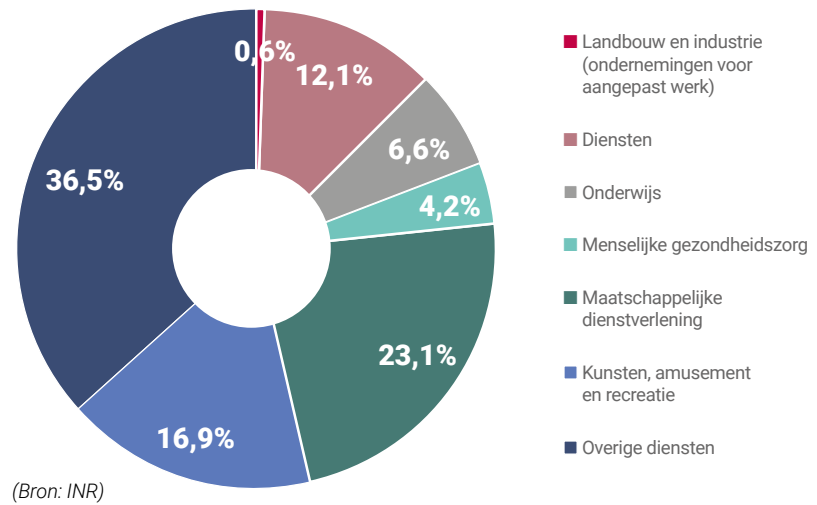
De izw's zijn actief in zeven bedrijfstakken. De sectoren 'Overige diensten' (36,5%) en 'Maatschappelijke dienstverlening' (23,1%) tellen de meeste geregistreerde organisaties.

De belangrijkste tak in de groep 'Overige diensten' is die van de verenigingen, zoals jeugdverenigingen, verenigingen en bewegingen voor volwassenen, organisaties actief in de ziektepreventie, milieu- en mobiliteitsverenigingen, hulpverenigingen, vakbonden, politieke partijen, vakorganisaties, religieuze organisaties.

De groep 'Maatschappelijke dienstverlening' bevat twee subcategorieën van izw's:

- de izw's die actief zijn in de 'Maatschappelijke dienstverlening met huisvesting', zoals woonzorgcentra, residentiële diensten voor personen met een beperking en opvanghuizen voor mensen in moeilijkheden;
- de izw's die actief zijn in de 'Maatschappelijke dienstverlening zonder huisvesting', zoals opvangcentra voor mensen in moeilijkheden, hulpdiensten voor vluchtelingen, verenigingen die bejaarde en zieke mensen bezoeken en ook maatschappelijke organisaties met een specifieke competentie, zoals het Rode Kruis en Artsen Zonder Grenzen.

AANTAL IZW'S EN DE BEDRIJFSTAKKEN IN 2017

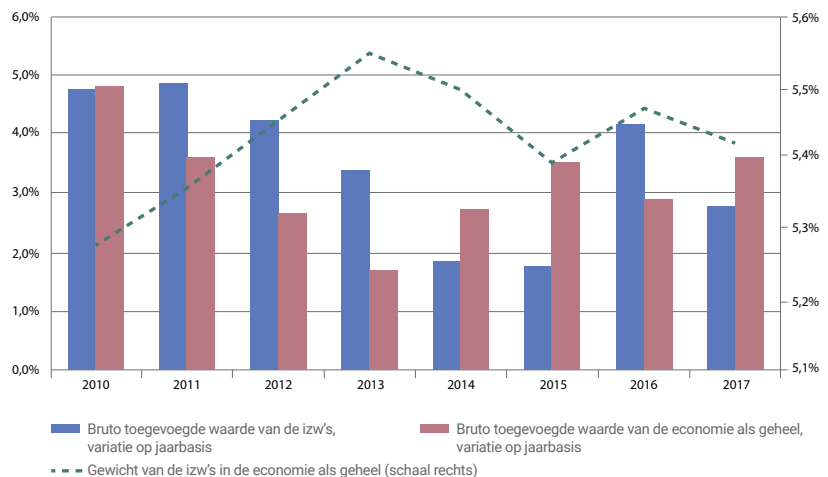
Economisch gewicht: hoe groot?

De sector van de izw's als geheel draagt op een significante manier bij aan de creatie van welvaart in de Belgische economie: zijn toegevoegde waarde bedraagt 5,4% van het bbp. De bruto toegevoegde waarde van de sector nam in de verslagperiode op een meer constante manier toe dan het gemiddelde van de economie, ook al is die tendens sinds 2014 wat gekeerd.

Deze welvaart wordt in hoofdzaak gecreëerd door de bedrijfstakken 'Maatschappelijke dienstverlening' en 'Gezondheidszorg' (ziekenhuizen, wijkgezondheidscentra, gezondheidscentra...).

Met een jaarlijkse groei van 3,5% in de periode 2009-2017 is de groei van de sector van de izw's groter dan de jaarlijkse groei van het bbp in dezelfde periode

GEWICHT EN DYNAMIEK VAN DE IZW'S IN DE BELGISCHE ECONOMIE - Bruto toegevoegde waarde tegen lopende prijzen

Een arbeidsintensieve sector

De izw's vormen een zeer arbeidsintensieve sector: met hun 497.400 gesalarieerde werknemers in 2017 bedraagt het aandeel in de totale betaalde werkgelegenheid in de Belgische economie 12,6%, wat veel meer is dan hun gewicht in de creatie van toegevoegde waarde.

Van 2009 tot 2017 was de verenigingssector goed voor netto 81.700 bijkomende arbeidsplaatsen, een stijging van 19,7%, tegenover 4,1% in de rest van de economie. Deze Belgische cijfers stroken met de internationale tendensen : zo

bevestigt een recente Europese studie² dat de werkgelegenheid in de derde sector 13% van de gesalarieerde werkgelegenheid in Europa uitmaakt. Een Amerikaanse studie³ heeft het over 10% van de werkgelegenheid in de not for profit-sector.

Meer deeltijdse en minder goed betaalde jobs

Uitgedrukt in aantal gewerkte uren of in het totaal van de bezoldigingen is het aandeel van de izw's in de economie iets minder groot dan wanneer het aantal werknemers in rekening wordt gebracht. Dat is een gevolg van het feit dat deeltijds werken (al dan niet vrijwillig) meer verspreid is in de sector van de izw's en dat de lonen er lager zijn dan het gemiddelde. De kloof tussen het gemiddelde salaris in de sector van de izw's

en in de rest van de economie, die momenteel de 15% benadert, neigde er zelfs naar verdieping in de verslagperiode. De izw's zijn een arbeidsintensieve, en dus weinig kapitaalintensieve sector. Dat zien we terug in de structuur van hun productiekosten, terwijl hun investeringsuitgaven lager zijn dan de bijdrage van de verenigingssector aan de totale toegevoegde waarde in België.

Financieringsbronnen

De lopende middelen van de izw's komen enerzijds uit de marktoutput (de verkoop van goederen en diensten) en anderzijds uit de lopende overdrachten (giften, bepaalde subsidies...).

De izw's die actief zijn in de takken 'Gezondheidszorg' en 'Maatschappelijke dienstverlening'

steunen in hoofdzaak op publieke financiering.

Daartegenover staan de takken als 'Landbouw en industrie' en 'Diensten', waar de lopende middelen in de eerste plaats afkomstig zijn van ondernemingen, andere izw's (zoals stichtingen) en uit het buitenland. Dat is in mindere

mate ook het geval in de groep 'Overige diensten'.

De bijdrage van de huishoudens aan de lopende middelen van de izw's is dan weer gevoelig hoger dan het gemiddelde in de takken 'Onderwijs', 'Kunsten, amusement en recreatie' en in mindere mate 'Overige diensten'.

LOPENDE MIDDELEN VAN DE IZW'S VOLGENS BEDRIJFSTAK, GEMIDDELDE IN DE PERIODE 2009-2017

	Vennootschappen, izw's en buitenland	Overheids-financiering	Huishoudens	Totaal	Totaal in miljoenen euro's
Landbouw en industrie	90,8%	1,9%	7,3%	100,0%	514
Diensten	76,3%	4,9%	18,8%	100,0%	3.796
Onderwijs	23,2%	34,2%	42,5%	100,0%	844
Menselijke gezondheidszorg	1,8%	72,1%	26,1%	100,0%	13.790
Maatschappelijke dienstverlening	14,6%	55,7%	29,8%	100,0%	8.501
Kunsten, amusement en recreatie	28,2%	35,9%	36,0%	100,0%	1.235
Overige diensten	59,0%	8,7%	32,3%	100,0%	6.048
Totaal izw's	25,8%	46,4%	27,7%	100,0%	34.729

(Bron: INR)

² Third Sector Impact "The third sector, a renewable resource for Europe", 2019.

³ Johns Hopkins Center for Civil Society "Nonprofit Rate of Job Growth Outpaces For-Profit Rate by over 3-1 over last decade, 2019.

Eigen kenmerken van de gewesten inzake werkgelegenheid (2015-2017)

Het Brussels Hoofdstedelijk Gewest telt een relatief hoger aantal izw's, maar hun omvang is gemiddeld beperkter (wat het aantal jobs per izw betreft). Omgekeerd zijn de izw's in het Vlaamse Gewest groter en staan zij in voor 59,2% van de werkgelegenheid in izw's in het hele land. Het Waalse Gewest is goed voor 26,6% van de totale werkgelegenheid in de izw's.

Er zijn twee belangrijke verklaringen voor deze verschillen. Aan de ene kant zijn de izw's die de belangen van bepaalde groepen behartigen of een

ideeëngoed verdedigen, vooral gevestigd op het grondgebied van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest. Dat heeft alles te maken met het statuut van Brussel als nationale en Europese hoofdstad. Dergelijke izw's zijn vaak vrij klein. Aan de andere kant heeft het Vlaamse Gewest meer ziekenhuisinstellingen op zijn grondgebied dan de twee andere gewesten. De ziekenhuizen staan bij de izw's in voor het gros van de werkgelegenheid. Hun verspreiding over de drie gewesten beïnvloedt dan ook aanzienlijk hun relatieve aandeel.

BESLUIT

De ondersteuning van izw's heeft een centrale plaats in de missie van de Koning Boudewijnstichting. Jaarlijks krijgen ongeveer 2.500 organisaties ondersteuning, grotendeels dankzij de Fondsen die de Stichting beheert: in de meeste gevallen is die steun financieel, maar het kan ook gaan om vorming, begeleiding, netwerking...

De gezondheidscrisis door COVID-19 heeft nog eens de belangrijke rol onderstreept van de izw's, of het nu gaat om eerstelijnsorganisaties voor gezondheid en welzijn, organisaties die de meest

kwetsbare mensen bijstaan of structuren waar solidariteit tot uiting komt en/of die solidariteit organiseren. Geregeld onderstreept de Stichting het belang van het werk dat de sector doet, zowel voor de solidariteit als voor de democratie.

Door verenigingen en stichtingen te ondersteunen op het vlak van innovatie, strategie, beheer, financieel beheer, coaching, impactevaluatie en digitalisering, toont de Koning Boudewijnstichting dat ze ondubbelzinnig aan de kant van de verenigingen en de stichtingen staat, of ze nu

partner of begunstigde zijn van haar initiatieven.

De Stichting wil het verenigingsleven blijven monitoren. Daarom publiceert zij geregeld en gratis ook andere studies, zoals de barometer van de financiële gezondheid van de vzw's, of over het vrijwilligerswerk in België (in samenwerking met de FOD Economie) en recent nog over het niveau van digitale maturiteit in de verenigingssector. De Stichting biedt organisaties met het onlineplatform www.goededoelen.be ook een virtueel uitstalraam waar ze gratis hun gegevens kenbaar kunnen maken voor partners, schenkers, vrijwilligers...

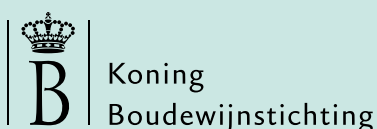
MEER WETEN

De volledige versie van het rapport 'Het economische gewicht van instellingen zonder winstoogmerk in België' is beschikbaar op www.kbs-frb.be

Daar vindt u ook andere publicaties over verenigingen, zoals:

- Digitale maturiteit van het verenigingsleven in België
- Barometer van de verenigingen 2018
- Vrijwilligerswerk in België

Betrouwbare informatie over verenigingen vindt u op www.goededoelen.be

Samen werken aan een betere samenleving

KONING BOUDEWIJNSTICHTING

De Koning Boudewijnstichting heeft als opdracht bij te dragen tot een betere samenleving. De Stichting is in België en Europa een actor van verandering en innovatie in dienst van het algemeen belang en van de maatschappelijke cohesie. Ze zet zich in om een maximale impact te realiseren door de competenties van organisaties en personen te versterken. Ze stimuleert doeltreffende filantropie bij personen en ondernemingen.

De Koning Boudewijnstichting is een stichting van openbaar nut. Ze werd opgericht in 1976, toen Koning Boudewijn 25 jaar koning was.

Dank aan de Nationale Loterij en aan alle schenkers voor hun gewaardeerde steun.

Abonneer u op onze e-news: www.kbs-frb.be

Volg ons op